

Steekproef toegankelijkheid

Stemlocaties

Tweede Kamer Verkiezing

17 (15-16) maart **2021**

Projectnr. PBT: I9c610-2

Organisatie: Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Adres: Postbus 20011

Postcode/ Plaats: 2500 EA Den Haag

Analyserapport

PBT
consult
design for all

PBTconsult BV is het ingenieurs- en adviesbureau gespecialiseerd in de advisering en toetsing van de fysieke toegankelijkheid van de gebouwde omgeving (gebouwen, woningen, objecten, openbare ruimte, openbaar vervoer evenementen, (thema)parken etc.). Naast de hierboven beschreven werkzaamheden is PBTconsult exclusief gemachtigd om namens leder(in), de belangenorganisatie voor mensen met een functiebeperking, ITS-inspecties en analyses ten behoeve van het ITS-Keurmerk uit te voeren.

Bezoekadres:
Churchilllaan 11 (*melden bij leder(in), 1e verdieping*)
3527 GV Utrecht

Postadres:
Postbus 2420
3500 GK Utrecht

T: 030 - 291 66 33
I: www.pbtconsult.nl

Beknopte omschrijving van het onderzoek

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft PBTconsult opdracht verstrekt om de toegankelijkheid van de stemlocaties voor de Tweede Kamerverkiezingen van 17 maart 2021 te onderzoeken. De toegankelijkheid wordt vastgesteld op basis van de in september 2020 opgestelde Criteria Integrale Toegankelijkheid Stembureaus. Bij (minimaal) 50 stemlokalen wordt vastgesteld of en in hoeverre deze tijdens de Tweede Kamerverkiezingen toegankelijk zijn voor mensen met een fysieke beperking. Daarnaast heeft BZK de opdracht verleend aan PBTconsult om op 15 en 16 maart 2021 minimaal 25 stembureaus te toetsen, die in het kader van de Covid-19 maatregelen op deze dagen zijn opengesteld.

Bij de keuze van de locaties is rekening gehouden met een spreiding naar regio (noord, oost, zuid, west) en spreiding naar grootte van de gemeente. BZK heeft ad random 30 gemeenten geselecteerd. Op basis van input van deze gemeenten is vastgesteld welke stemlokalen toegankelijk zouden moeten zijn (conform de opgave van de geselecteerde gemeenten zelf) voor mensen met een beperking. Daaruit heeft BZK een aselecte steekproef getrokken van drie tot vier stemlokalen per gemeente. PBTconsult heeft vervolgens compliance checks (toegankelijkheidstoets) uitgevoerd bij deze stembureaus.

4

De toegankelijkheidstoets omvat de volgende onderwerpen:

- **Bereikbaarheid locatie** (*de route; komt men zelfstandig bij de stemlocatie?*)
 - Aanduiding van de stemlocatie.
 - Parkeren.
 - Route tussen de openbare weg en het gebouw waar de stemruimte is gevestigd.
- **Betreedbaarheid locatie** (*de stemlocatie; komt men zelfstandig in de stemruimte?*)
 - Hoofdentree van het gebouw van de stemruimte.
 - Route tussen de entree van het gebouw en het in het gebouw aanwezige stemruimte.
 - (Eventuele) tussendeuren in de bovengenoemde route.
 - Deur van de stemruimte.
 - Tijdelijke voorzieningen (hellingbanen, dorpeloverbruggingen, vloerbescherming, etc.).
- **Bruikbaarheid locatie** (*de stemruimte; kan men in de locatie zelfstandig de dingen doen die er geacht worden te doen*)
 - Verkeersruimte in de stemruimte.
 - Stoelen in de stemruimte.
 - Stemhokje.
 - Stembus(sen).
 - Uitvergroete kandidatenlijst.
 - Hulpmiddelen (leesloep).
- **COVID-19 maatregelen**
 - Is er voorzien in een separate in- en uitgang?
 - Is de uitgang toegankelijk?

In totaal zijn er 89 stemlocaties bezocht waarvan:

- 25 locaties op 15-16 maart
- 64 locaties op 17 maart.

De toegankelijkheidssituatie van al deze locaties is vastgesteld en de resultaten zijn opgenomen in deze rapportage.

Opzet van de steekproef

Op 1 januari 2019 is de wijziging van de Kieswet in werking getreden die bepaalt dat alle stemlokalen toegankelijk moeten zijn voor kiezers met een lichamelijke beperking.

De toegankelijkheidseisen voor stembureaus zijn vastgelegd in het document "Criteria Integrale Toegankelijkheid Stembureaus". Deze criteria zijn in 2020 in opdracht van BZK opgesteld. De basis voor deze criteria zijn gevormd door de algemeen in Nederland toegepaste toegankelijkheidsnorm "ITstandaard". De "Criteria Integrale Toegankelijkheid Stembureaus" biedt op een aantal vaak voorkomende knelpunten ruimte voor maatwerk en alternatieven die geen afbreuk doen aan de toegankelijkheid.

PBTconsult heeft, in opdracht van BZK, bij vorige verkiezingen (gemeenteraad 2017, Europese verkiezingen 2019) vergelijkbare onderzoeken uitgevoerd. Er zijn in de steekproef voor de Tweede Kamerverkiezingen 2021 t.o.v. de vorige steekproeven geen nieuwe onderdelen toegevoegd.

5

Net als bij de vorige steekproeven zijn de volgende uitgangspunten aangehouden:

- Zelfstandigheid en gelijkwaardigheid is de basis om in de stemruimte te kunnen komen. Dit betekent dat men zonder hulp en via dezelfde route (alleen in uitzonderlijke situaties, bijv. bij monumenten kan van de route worden afgeweken) de stemruimte moet kunnen bereiken. Wanneer dit niet kan, bijv. door te hoge drempels of te smalle gangen (steekproefvragen 1.3 t/m 3.2), kan men dus de stemruimte niet (zelfstandig) bereiken en zijn alle andere toegankelijkheidsvoorzieningen in die situaties minder relevant. Hulp in de vorm van het door een gastheer/dame openen van een deur, het (i.v.m. corona) op 1,5m afstand houden van andere mensen in het stembureau etc. is aanvaardbaar. Hulp in de vorm van duwen, tillen, etc. om ergens in- of door te komen is niet aanvaardbaar.
- Een aanduiding van de stemlocatie die niet volledig aan de criteria voldoet en een beperkte parkeervoorziening leidt niet automatisch tot een ontoegankelijke situatie, hooguit tot een minder goed toegankelijke situatie. Omdat er op de verkiezingsdag over het algemeen geen toezicht is op de situatie buiten is dit wel een belangrijk onderdeel, maar is het in de meeste gevallen niet onoverkomelijk. Hierdoor is de beoordeling van deze onderdelen minder zwaar dan de beoordeling van de route naar het stembureau (bijvoorbeeld route parkeerplaats naar de hoofdingang van het stemlokaal).
- Wanneer de voorzieningen in de stemruimte niet volledig aan de criteria voldoen leidt dit ook niet automatisch tot een niet toegankelijke situatie. Leden van het stembureau kunnen in de meeste situaties ingrijpen en/of helpen, zodat er toch gestemd kan worden. Deze situatie is weliswaar niet goed, maar ook hiervoor geldt dat de beoordeling van de tekortkomingen in de stemruimte minder zwaar worden aangerekend dan de tekortkomingen in de route naar de stemruimte.

Gebruikte methodiek

Alle, in de toegankelijkheidscriteria opgenomen, onderdelen zijn bij de stemlocaties tijdens de steekproef gecheckt. Om te kunnen bepalen of, dan wel in hoeverre een stemlocatie toegankelijk is, hebben wij een wegingsmethodiek ontwikkeld, deze methodiek wordt hieronder uiteengezet.

Zoals in het hoofdstuk “Opzet van de steekproef” al beschreven, zijn de resultaten van de vragen 1.3 t/m 3.2 cruciaal voor het daadwerkelijk kunnen bereiken en betreden van de stemruimte.

Deze onderdelen hebben allemaal betrekking op de route (wel/niet obstakelvrij) en de deuren (vrije doorgangsbreedte, opstelruimte, hoogteverschillen/onderdorpels, bedieningskracht).

Is het resultaat van één van deze vragen onvoldoende (een rood bolletje in de betreffende kolom), dan is er sprake van een niet toegankelijke situatie en is de eindbeoordeling van die locatie per definitie onvoldoende. De eindbeoordeling wordt dan met een rood vakje in de kolom “Waardering Totaal” aangeven. Ook wanneer de waardering van de overige (detail)onderdelen gunstig is, kan dit er niet toe leiden dat deze ruimte alsnog als “toegankelijk” kan worden aangemerkt.

Een volledig toegankelijk stembureau (een stembureau dat aan al de toegankelijkheidscriteria voldoet) kan maximaal 10 punten scoren.

Wanneer bij de steekproef is gebleken dat de resultaten van de items 1.1, 1.2 en 3.3 t/m 3.7 onvoldoende of niet geheel correct zijn, worden er bij deze onderdelen punten in mindering gebracht.

De weging bij deze vragen is gebaseerd op de te verwachte “hinder” en “onmogelijkheid” om te stemmen en mogelijke hulp van de leden van het stembureau.

Bij de beoordeling van de vragen m.b.t. stemruimte (3.3 t/m 3.7) kan het gebeuren dat, indien er voor meerdere items aftrekpunten worden geregistreerd, het eindresultaat onvoldoende is. Over het algemeen is dit bij een volgende verkiezing eenvoudig op te lossen door de leden van het stembureau beter te instrueren.

Het resultaat van de toetsing is een **GEWOGEN RESULTAAT** en resulteert in cijfers tussen 4 en 10, afgerond op 1 decimaal.

COVID-19

De bevindingen aangaande de separate in- en uitgangen i.v.m. de voor COVID-19 getroffen maatregelen is niet opgenomen in het gewogen resultaat. De locaties zijn beoordeeld op de Criteria Integrale Toegankelijkheid Stembureaus (versie september 2020).

In de individuele rapporten van de stembureaus is de aanwezigheid van een aparte (1,5m afstand) routing en separate in- en uitgang wel opgenomen. Deze zijn beoordeeld op toegankelijkheid en bruikbaarheid met assistentie van stembureauleden. Er is een totaaloverzicht opgenomen bij de uitkomsten van de steekproef.

Stoelen

De aanwezigheid van “wacht” stoelen (3.3.), waarvan minimaal 20% met armleuning, is wel opgenomen in de rapportage maar niet beoordeeld. Alle locaties zijn als voldoende beoordeeld, omdat de getroffen covid-19 maatregelen conflicterend zijn met deze toegankelijkheidseis.

Uitkomsten van het onderzoek

Verklaring/duiding van de in de onderstaande tabel opgenomen gegevens:

Volgnummer stembureau	Volgnummer van het stembureau, de NAW-gegevens zijn terug te vinden in de individuele bijgevoegde rapporten.
1.1 Borden openbare weg (<i>route</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. de aanduiding van de stemlocatie.
1.2 Parkeergelegenheid (<i>route</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. de aanwezigheid van een gehandicapten parkeerplaats (GPA) dan wel de aanwezigheid van voldoende reguliere parkeerplaatsen.
1.3 Route naar entree (<i>route</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet obstakelvrij zijn van de route tussen parkeerplaats/openbare weg en de hoofdentree van de stemlocatie.
2.1 Hoofdentree (<i>stemlocatie</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet toegankelijk, bruikbaar zijn van de hoofdentree.
2.2 Route entree – stemruimte (<i>stemlocatie</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet toegankelijk, bruikbaar zijn van de route tussen hoofdentree en stemruimte.
2.3 Tussendeuren (<i>stemlocatie</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet toegankelijk, bruikbaar zijn van de eventuele tussendeuren in de hierboven beschreven route.
3.1 Deur stemruimte (<i>stemlocatie</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet toegankelijk, bruikbaar zijn van de deur van de stemruimte (indien aanwezig).
3.2 Verkeersruimte (<i>stemlocatie</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet toegankelijk, bruikbaar zijn van de verkeersruimte naar en in de stemruimte.
3.3 Stoelen (<i>stemruimte</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet aanwezig zijn in de stemruimte van stoelen met armleggers.
3.4 Stemhokje (<i>stemruimte</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet zelfstandig bereikbaar en bruikbaar zijn van de stemhokjes in de stemruimte.
3.5 Stembus(sen) (<i>stemruimte</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet zelfstandig bereikbaar en bruikbaar zijn van de stembus(sen) in de stemruimte.
3.6 Kandidatenlijst(en) (<i>stemruimte</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet bruikbaar en leesbaar zijn van de kandidatenlijst(en) in de stemruimte.
3.7 Leesloep (<i>stemruimte</i>)	Waarderingen per locatie van de vragen uit de gehanteerde checklist m.b.t. het al dan niet zichtbaar aanwezig zijn van een leesloep. Verderop in de rapportage wordt nog nader ingegaan op dit onderdeel van de toetsing.
Waardering totaal	De stemlocaties die bij (één of meer) van de vragen 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1 en 3.2 onvoldoende scores zijn in de praktijk niet zelfstandig en/of gelijkwaardig bruikbaar voor mensen in m.n. rolstoelen, scootmobielen, rollators of looprekjes. Deze locaties zijn door ons dan ook als niet toegankelijk beoordeeld en met een rood blokje in deze kolom weergegeven. Stemlocaties die niet volledig voldoen aan de toegankelijkheidscriteria, maar niet als “niet toegankelijk” worden aangemerkt hebben een cijfer meegekregen. De achtergrond van de berekeningsmethodiek is elders in de rapportage beschreven.

Overzicht van de resultaten per stemlocatie:

Stemlocaties gezien op 17 maart 2021															Waard
Volgnummer stembureau	Vragen uit de checklist	1.Route		2. Stemlocatie						3. Stemruimte					
		1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7
		Bord(en) openbare weg	Parkeergelegenheid	Route naar - entree	Hoofdentree	Route entree-stemruimte	Tussendeur 1 op route	Tussendeur 2 op route	Deur van de stemruimte	Verkeersruimte stemruimte	Stoelen	Stemhokje	Stembus	Kandidatenlijst	Leesloep
11		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	7,8
12		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	7,8
21		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	10
22		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	10
31		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	8,3
32		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,5
41		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,8
42		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	
43		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	8,8
51		●	●	●	●	n.v.t.	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	
52		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,8
53		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	
61		●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	6,3
62		●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	6,3
63		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	6,5
71		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	7,5
72		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,5
81		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,5
82		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,0
91		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	
92		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,0
93		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,0
101		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,8
102		●	●	●	●	n.v.t.	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,0
111		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	
112		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	
121		●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	
122		●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,3
131		●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,5
132		●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	
141		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,5

Stemlocaties gezien op 15 & 16 maart 2021

Stemlocaties gezien op 15 & 16 maart 2021																
Volgnummer stembureau	Vragen uit de checklist	1.Route		2. Stemlocatie						3. Stemruimte					Waardering Totaal	
		1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6		3.7
		Bord(en) openbare weg	Parkeergelegenheid	Route naar - entree	Hoofdentree	Route entree-stemruimte	Tussendeur 1 op route	Tussendeur 2 op route	Deur van de stemruimte	Verkeersruimte stemruimte	Stoelen	Stemhokje	Stembus	Kandidatenlijst		Leesloop
13		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●		
23		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,3	
33		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,8	
73		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,3	
83		●	●	●	●	●	●	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,0	
103		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,0	
113		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	7,5	
124		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	7,5	
134		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,0	
144		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	7,3	
154		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,8	
164		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,5	
174		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	10	
204		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,8	
213		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,0	
233		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,5	
234		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	10	
243		●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●		
244		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	6,3	
254		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	8,0	
263		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	9,3	
264		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,8	
273		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	10	
283		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,5	
294		●	●	●	●	●	n.v.t.	n.v.t.	●	●	●	●	●	●	8,8	
Punten:		1,5	2,5								2	1,5	2	1,5	2	
Waardering:	●	: GEEN PUNTEN AFTREK													Gemiddelde van de steekproef stemlocaties:	8,6
	●	: 100% PUNTEN AFTREK													Totaal 25 waarvan niet toegankelijk:	2
	●	: 50% PUNTEN AFTREK													Totaal 25 waarvan voldoende tot volledig toegankelijk:	23

10

Zie pagina 6 voor gebruikte methodiek/waardering.

Punten aftrek is gebaseerd op de mate van bruikbaarheid in de situatie, bijvoorbeeld leesloop ligt niet conform criteria operationeel op tafel maar is wel aanwezig in koffer en wordt bij navraag alsnog op tafel gelegd = 50% punten aftrek. Geen leesloop aanwezig = 100% punten aftrek.

Overzicht van de resultaten m.b.t. wel of niet aanwezige separate uitgang bij stemlocatie:

Stemlocaties gezien op 15,16 en 17 maart 2021		
Totaal COVID-19 getroffen maatregelen (checklist, vragen 4 en 5)		
Stemlocaties met een separate uitgang		7
□ Bruikbaar (zelfstandig of met aanwezige assistentie)		6
	32	
□ NIET Bruikbaar		1
	44	
Stemlocaties zonder een separate uitgang		3
□ Entrée is in twee richtingen bruikbaar		6
	6	
□ Entrée is niet in twee richtingen bruikbaar		7
	7	

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat de route na de stembus (voor zover het stembureaus betreffen met een separate uitgang) de onderdelen uit de "Criteria Integrale Toegankelijkheid Stembureaus" veel minder goed zijn gevolgd dan bij de route tot aan de stembus.

Waar in de route tot aan de stembus over het algemeen veel werk is gemaakt van het op een toegankelijke manier overbruggen van dorpels van deurkozijnen en andere hoogteverschillen, blijkt dit bij vergelijkbare situaties na de stembus in veel gevallen niet gedaan. Hierdoor zijn mensen met een rolstoel, scootmobiel, of rollator gedwongen om voor de uitgaande route, de inkomende route in tegenovergestelde richting te gebruiken.

Conclusies

ALGEMEEN:

Door “wederom” een flinke afname (van 50% naar 34% en nu 23%) van het percentage “niet toegankelijke” stemlocaties zien wij een verbetering van de situatie t.o.v. de vorige steekproeven in 2019.

De norm dat 100% van de stemlocaties, conform de nieuwe kieswet, volledig toegankelijk moet zijn wordt nog niet gehaald.

RESULTATEN IN DETAIL:

- 10% (9 stuks) voldoet volledig aan de toegankelijkheidscriteria (PV/WS 2019: 18% (10 stuks), EP2019: 9% (5 stuks))
- 67% (60 stuks) van de getoetste stemlocaties voldoen niet volledig aan de criteria maar zijn voldoende tot goed bruikbaar als toegankelijke stemlocatie.
- 23% (20 stuks) van de getoetste stemlocaties is niet toegankelijk (PV/WS 2019: 50% (28 stuks), EP 2019: 34% (19 stuks)).
- Het gemiddelde cijfer, zonder de “niet toegankelijke” stemlocaties, is 8,7 (PV/WS 2019: 8,5, EP 2019: 8,0).
- Bij 14 van de 20 stemlocaties die NIET toegankelijk zijn komt dit door knelpunten bij de hoofdentree.

12

OVERIG:

Bij een aantal stemlocaties bleken de algemene zaken (incl. de bouwkundige onderdelen) goed geregeld, maar waren de voorzitters van de stembureaus kennelijk niet voldoende op de hoogte van een aantal zaken, zoals het gebruik van de leesloep en de locatie van de kandidatenlijst. De door de Kiesraad beschikbaar gestelde checklist “Een toegankelijk stemlokaal voor alle kiezers” was niet bij alle voorzitters van de stemlokalen bekend en.

Op basis hiervan trekken wij de conclusie dat de instructie aan het team en de voorzitter van een stemlocatie niet altijd effectief is en nog verder verbeterd kan/moet worden.

MEEST VOORKOMENDE TEKORTKOMINGEN:

De meest voorkomende tekortkomingen, in willekeurige volgorde:

- Onvoldoende aanduiding op de openbare weg (geen borden, vlaggen, etc.).
- Te smalle deuren en te hoge dorpels of ander hoogteverschillen bij deuren.
- Te steile hellingen, of helemaal geen hellingen bij hoogteverschillen.
- Kandidatenlijst niet juist opgehangen.

VERBETERPUNTEN/ SUGGESTIES:

- Om het percentage niet toegankelijke stembureaus nog verder omlaag te brengen zullen gemeenten beter vooronderzoek moeten doen naar beschikbare stemlocaties. Dit blijkt uit het hoge aantal problemen bij de entree tot het stemlokaal.
- Betere instructie/kennis overdracht naar de stembureau leden/ voorzitter zal snel kunnen leiden tot verbetering van de rapportcijfers (leesloep, kieslijst, stoelen)
- Algemeen kan/moet de kennis over fysieke toegankelijkheid verder vergroot worden, wat blijkt uit het hoge aantal knelpunten in de separate uitgangen (bij 44 van de 76) van de stembureaus. Het gaat om situaties die niet als zodanig in de Criteria Integrale Toegankelijkheid Stembureaus zijn opgenomen waarvoor een groter algemeen toepasbaar kennisniveau over fysieke toegankelijkheid nodig is.